

Інтегрований урок. Історія України. Харківщинознавство.

Тема. ОСВІТА І НАУКА В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

Очікувані результати :

На основі вивчення теми учні зможуть:

- назвати основні історичні чинники розвитку культури;
- пояснювати особливості розвитку культури в українських землях;
- аналізувати систему освіти в Російській та Австрійській імперіях.
- визначати великий вклад інтелігенції Слобожанщини в освітній та науковий розвиток України першої половини ХІХ ст.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу

Обладнання уроку: Мапа "Російська імперія у ХІХ ст.", підручники для 9 кл.: Струкевич О.К. "Історія України ", Кононенко О.Є., Шульженко Л.С. «Харківщинознавство», презентація «Освіта і наука в українських землях в першій половині ХІХ ст.»

Орієнтовний план і методи проведення уроку

1. Мотивація (постановка ключового питання) (до 4-х хв.).
2. Представлення теми уроку та очікуваних результатів (до 2-х хв.).
3. Вивчення нового матеріалу.
 - 3.1. Особливості розвитку культури (пункти 1 та 2 підручника «Історія України» опрацьовуються за системою позначок ПОМІЧ та слайдів презентації 3 і 4) (10 хв.).
 - 3.2. Освіта (розповідь-бесіда з використанням слайдів 5-22, повідомлення учнів про Харківський університет у першій половині ХІХ ст. (15 хв.).
 - 3.3. Наука (робота зі слайдами 23-26 та отримання учнями завдання: самостійно на наступному уроці підготувати повідомлення про харків'ян, діячів культури періоду, що вивчається) (8 хв.).
4. Підбиття підсумків (обговорення ключового питання шляхом дискусійної бесіди) (4 хв.).
5. Домашнє завдання (2 хв.).

Хід уроку

Мотивація пізнавальної діяльності учнів

Учитель звертається до учнів із проханням висловити свої думки стосовно розбіжності між назвою сьогоднішньої теми та назвою відповідного параграфа підручника: «Освіта і наука України». Триває робота в парах.

У результаті порівняння назви і теми учні відзначають, що: 1) України, як держави, в XIX ст. не існувало, а українські землі знаходилися в складі Російської та Австрійської імперій. 2) Розвиток української культури окремо у складі Росії та Австрії мав свої особливості.

Учитель: Отже, на сьогоднішньому уроці ми поговоримо про розвиток культури в українських землях, але особливу увагу приділимо Слобожанщині. Звертаю вашу увагу на цитату з підручника «Історія України», що записана на дошці: «На початку XIX ст. центром культурного життя України стає Харків». Наскільки обґрунтованим є це твердження, ми з вами обговоримо наприкінці уроку.

Отже, на сьогоднішньому уроці ми з'ясуємо особливості української культури в першій половині XIX ст., охарактеризуємо рівень розвитку освіти та науки, познайомимося з видатними вченими цього періоду історії України та роллю Харкова в культурному житті України (презентація, слайд 2).

I. Особливості розвитку культури

1,2. Актуалізація та усвідомлення змісту

Опрацювання даного матеріалу проводиться з використанням методичного прийому "система позначок ПОМІЧ". Учні читають с. 128 –129 § 16 п.1 та п.2-й, олівцем роблять позначки в підручнику: “V” – знаю, “+” – новий матеріал, “ - ” – думав по іншому, “ ? ” – виникло питання відповідно до змісту матеріалу.

3. Рефлексія

Проводиться у формі групового та колективного аналізу попередньої роботи. Учням пропонується систематизувати причини скасування кріпосного права. Їх нароби порівнюються з текстом слайдів 3,4:

Позитивні історичні обставини:

1. Зникнення турсько-татарської загрози
2. Розвиток промислового виробництва
3. Виникнення верстви «різочинців» - інтелігенції

Негативні історичні обставини:

1. Російський імперський тиск
2. Нове закріпачення українців
3. Підпорядкування Української православної церкви Московській патріархії

Особливості розвитку культури:

1. Становлення національної української культури відбулося
2. Узгоджена діяльність української інтелігенції Сходу і Заходу
3. У 30-40-х роках XIX ст. боротьбу за культурно-національні права розпочала інтелігенція
4. Нерівномірність культурного розвитку різних регіонів України

5. *Концентрація національно - культурної сили на початку XIX ст. у Харкові*

II. Освіта

1. Актуалізація

Використовується методичний прийом “мозкова атака”.

Учитель просить висловити думку стосовно питання: «Чи були зацікавлені Російська та Австрійська імперії в розвитку освіти?». Поясніть свою думку.

2. Усвідомлення змісту

Учитель повідомляє, що початкову освіту можна було отримати в парафіяльних (діти нижчих станів) та повітових училищах (діти з заможних станів. (слайд 5). Учні знайомляться з предметами, що викладалися в початкових школах (за допомогою слайду 6).

Далі вчитель знайомить учнів з Харківським повітовим училищем, в якому вчилися три роки. У класі було від 30 до 50 учнів. Вчилися до вечора по 1,5 години урок.

У 1834 році була відкрита Ланкастерська школа. Учитель пропонує пригадати особливості викладання в такій школі.

Існувала також школа Євангелістсько-лютеранського товариства. Учням пропонується зробити припущення, чиї діти вчилися в цій школі (для дітей іноземців, але постійно зростала кількість учнів російського походження. Чому?)

Середню освіту надавали гімназії (слайд 7).

Учитель: Прочитайте абзац підручника «Історії України» «Гімназії» на с.130. Поясніть причину та наслідки змін у навчальних планах гімназії (посилення реакції в Росії за часів Миколи II).

Ці зміни стосувалися й харківських шкіл: Слобідсько-Української гімназії (заснована у 1805 році, а з 1841 року - Перша Харківська гімназія (слайд 8) та Другої гімназії, що була заснована в 1841 році й де вчився І.Мечніков (слайд 9).

Учитель пропонує класу пригадати, який навчальний заклад був створений у Харкові ще в XVII столітті й в якому у свій час викладав Г.Сковорода? (слайд 10). Харківський колегіум у 1817 році було перетворено на семінарію. Курс навчання складався з трьох відділень: риторика, філософія та богослов'я з терміном навчання по два роки на кожному відділенні. Готували в семінарії майбутніх священників.

Існувало також Єпархіальне училище, яке пізніше перетворене на жіноче (слайд 11). По закінченню шестирічної освіти дівчата могли стати вчителями початкової школи.

Право на звання домашніх наставниць можна було отримати, закінчивши Харківський інститут шляхетних дівчат (слайд 12). Виникнення інституту пов'язано з відомим громадським діячем та письменником

Г. Квіткою-Основ'яненком.

Поступово в Наддніпрянській Україні поширюється мережа середніх професійних навчальних закладів: медична школа в Єлизаветграді, фельдшерська - в Києві, бджільництва - на Чернігівщині, морська - в Севастополі. У Харкові була відкрита земельна школа та практична ветеринарна школа при університеті (слайд 13), яка з 1851 року стає ветеринарним училищем, а пізніше – інститутом.

Середню освіту, з елементами вищої, надавали ліцеї (слайд 14): Рішельєвський в Одесі (слайд 15), Ніжинський (слайд 16) та Волинський (слайд 17).

Вища освіта (слайд 18). Учитель пропонує згадати єдиний навчальний заклад в православному світі XVII-XVIIIст., де можна було отримати вищу освіту (слайд18). У 1817 році Києво-Могилянську академію було закрито. Але продовжував існувати Львівський університет (слайд 20), і в 1805 році було відрито університет у Харкові (слайд 21). Учитель пропонує послухати короткі повідомлення учнів, що отримали відповідні завдання на попередніх уроках про В.Каразіна, відкриття університету, його структуру. Учитель доповнює повідомлення учнів.

У 1834 році було відкрито університет у Києві (слайд 22). Чи є зв'язок між цією подією та польським повстанням 1830-1831 років? Учні приходять до висновку, що відкриття університету пов'язане з бажання влади обмежити польсько-католицький вплив на Правобережну Україну.

3. Рефлексія

Отримавши фактичний матеріал, учні оцінюють рівень освіти в українських землях.

III. Наука

1.Актуалізація

(слайд 23) Учитель пропонує учням відповісти на запитання: «В яких українських містах перш за все розвивалася наука? А в якому місті працювали або вчилися математики Осиповський та Остроградський?»

2. Усвідомлення змісту

Учням пропонується розглянути на слайдах портрети видатних вчених першої половини XIX ст. (слайди 23-26) та на наступний урок підготувати повідомлення про одного з них.

Рефлексія

Учитель повертає учнів до ключового питання уроку: «Чи можемо ми, виходячи з матеріалу уроку, говорити про Харків, як центр культурного життя України?»

Про правильність наших міркувань зробимо висновки після вивчення всієї теми «Культурне життя в українських землях наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.».

Підбиття підсумків уроку

Повідомлення домашнього завдання:

до 6 балів - опрацювати § 16 підручника «Історія України»;

до 9 балів - відповіді на запитання 1 – 6 на с. 133.

Творче завдання:

Підготувати повідомлення про одного з видатних вчених першої половини XIX ст.

Презентація до інтегрованого уроку

«ОСВІТА І НАУКА В УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.»

Слайд 1

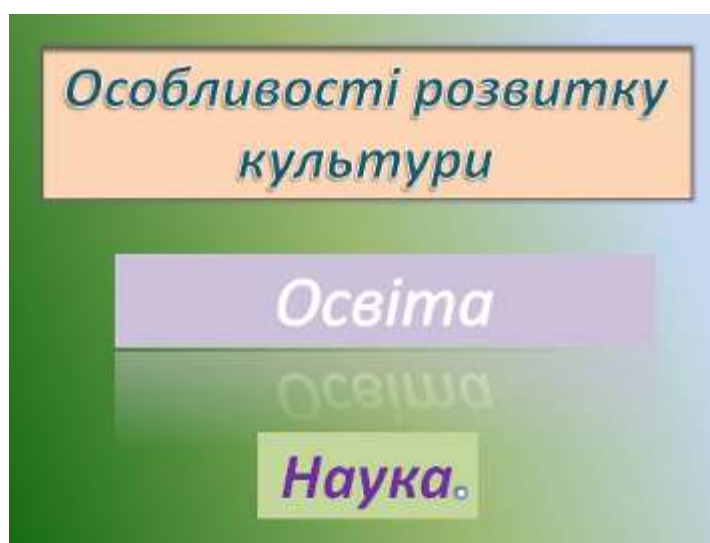

9 клас
Історія України та
Харківщинознавство
Тема: «Освіта і наука в
українських землях у першій
половині ХІХ ст.»

Вчитель історії
Харківської гімназії №144
м. Харків
Скибін Олександр
Іванович

Слайд 2

*Особливості розвитку
культури*

Освіта

Наука.

Слайд 3

Особливості розвитку культури

Особливості розвитку культури

1. Становлення національної української культури відбулося
2. Узгоджена діяльність української інтелігенції Сходу і Заходу
3. У 30-40-х роках XIX ст. боротьбу за культурно-національні права розпочала інтелігенція
4. Нерівномірність культурного розвитку різних регіонів України
5. Концентрація національно-культурної сили на початку XIX ст. у Харкові

на початку XIX ст. у Харкові

2. Концентрація національно-культурної сили в регіоні України

Слайд 4

Основні історичні чинники розвитку культури

Основні історичні чинники розвитку культури

позитивні історичні обставини:

1. Зникнення турецько-татарської загрози
2. Розвиток промислового виробництва
3. Виникнення верстви «різночинців» - інтелігенції

негативні історичні обставини:

1. Російський імперський тиск
2. Нове закріпачення українців
3. Підпорядкування Української православної церкви Московській патріархії

негативні історичні обставини

3. Підпорядкування Української православної церкви Московській патріархії
5. Нове закріпачення українців

Слайд 5

Початкова освіта

Початкова освіта

- На початку 19 століття переважна більшість шкіл була парафіяльними; в містах були повітові школи, кількість яких починала збільшуватися. На початку 19 століття в школах почали вживати ланкастерський метод навчання, тобто вчитель доручав кращим учням проводити заняття.

Метод навчання

Слайд 6

Парафіяльні школи
*Закон Божий, російська мова,
арифметика*
Повітові школи
*+ географія, історія,
природознавство, фізика,
малювання*

Слайд 7

СЕРЕДНЯ ОСВІТА
ГІМНАЗІЇ

Слайд 8

Перша чоловіча
гімназія у Харкові

Слайд 9

Здание 2-й Харьковской гимназии, где учился И. И. Мечников
в 1856—1862 гг.

Друга Харківська чоловіча гімназія

Слайд 10

Харківський колегіум

Слайд 11

Харківська Єпархіальна школа

Слайд 12

Харківський інститут шляхетних дівчат

Слайд 13

Практична
ветеринарна школа
при Харківському
університеті
(Ветеринарний
інститут)

Слайд 14

Середня освіта
з елементами вищої -
Ліцеї

Слайд 15

Слайд 16

Слайд 17

Слайд 19

Слайд 20

Слайд 21

1805 р. –
Харківський
університет

В. Каразін

Слайд 22

1817 р. Закрито
Києво-Могилянську
академію

Слайд 23

Наука. Видатні математики.

**Тимофій
Осиповський**

**Михайло
Остроградський**

Слайд 24

Слайд 25

Слайд 26

Домашнє завдання

опрацювати матеріал

підручників:

Історія України ~ 16

2-3 рівень: запитання 1-5

4 рівень: запитання 6

Харківщинознавство ~ 20

Опрацювати матеріал, що стосується розвитку науки та освіти в першій половині XIX ст.

4 рівень: підготувати повідомлення про одного з видатних вчених другої половини XIX ст.»